

VOL VIURE EN
#CATALUNYALLIBERTAT
www.catalunyavolviureenllibertat.cat

Teresa Juvé Pedagoga i escriptora, vídua del polític socialista Josep Pallach

“En Pallach ara seria federalista, perquè ja n'era”

AUTONOMIA • “El PSC d'en Pallach seria molt amic amb el PSOE, però per separat, això és el que ell deia” **PARTIT** • “Han de venir joves ben decidits a canviar el PSC; els antics no crec que el canviïn gaire”

Anna Ballbona
BARCELONA

Amb 95 anys acabats de fer, l'escriptora i pedagoga Teresa Juvé revela en un llibre autobiogràfic algunes aventures de pel·lícula de la seva trajectòria vital i la del seu marit, Josep Pallach (1920-1977). A més de pedagog, Pallach va ser un dels pares del socialisme catalanista, un líder polític referencial durant la dictadura franquista, en què va ser empresonat diversos cops, i defensor de la socialdemocràcia. De fet, el 1974 Pallach crea el Reagrupament Democràtic i Socialista, que després adoptarà el nom de Partit Socialista de Catalunya i que en el congrés del 1977 el confirma com a secretari general. És tot just uns dies abans de patir l'infart que li provocarà la mort. El PSC que coneixem ara, fundat el 1978, és una fusió del partit de Pallach i diversos partits i moviments socialistes, i neix lligat al PSOE. Teresa Juvé i Josep Pallach es van casar el 1948 a Tolosa i el 1970 van tornar a Catalunya, on, entre altres coses, van ser professors a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Quan va començar a escriure en català?

Després de la mort del meu marit. El català el coneixia, perquè sóc filla de català però vaig néixer a Madrid. El meu pare em va fer aprendre el català fent-me estudiar els poetes catalans. Quan jo tenia quatre o cinc anys ja veníem a passar l'estiu a Llançà. En passar a escriure en català vaig voler homenatjar el meu pare i el meu marit.

El fet d'haver estat alumna de la Institución Libre de Enseñanza l'ha marcat molt?

Era una escola mixta. I cap allà l'any 1926, que és quan hi vaig anar, no n'hi havia gaires, d'escoles mixtes. I a més, només d'entrar a l'escola ja em van posar a aprendre francès. Era una escola molt oberta.

Per què va fer d'agent secreta de la resistència francesa? Això sembla com de pel·lícula.

Jo estava molt interessada per la resistència, però al meu pare li dolia extraordinàriament el que havien fet les democràcies que ell admirava... Li dolia molt que haguessin acceptat en Franco. Ell em deia: “Aquesta guerra no és la nostra guerra, la nostra guerra s'ha acabat.” Jo anava a classe al vespre i treballava durant el dia. Aleshores els alemanys encara no havien envaït tot França i hi havia un noi jueu que era molt intel·ligent i tots dos discutíem. No és pas que ens estiméssim gens, al contrari, perquè sempre discutíem. Va succeir que els alemanys van ocupar tot França. Un dia a classe em van dir que aquell noi havien anat a buscar-lo perquè era jueu. Ell havia vol-

gut fugir i l'havien perseguit i l'havien mort al racó d'un portal. Em va fer molta impressió.

I, tal com explica en el llibre, aquí va prendre la decisió...

Vaig arribar a casa i vaig dir: “Pare, aquesta guerra sí que és la meua guerra.” Jo, com que sabia que el meu professor [a Tolosa] era un dels caps de la resistència, el vaig anar a veure i li vaig dir: “Jo també vull intervenir.” I em van fer agent d'enllaç. Jo portava papers, ordres d'un costat a un altre. Com que era una noia era fàcil fer-ho.

Va passar moments de molt de risc. No va tenir por?

Por, no. Quan es té por es perd la sang freda. Jo la sang freda sempre l'he conservat. Em va passar un dia que havia de baixar del tramvia per anar cap a un poble, on m'havia de trobar amb un representant. Jo era la darrera, al final de tramvia. Hi havia un senyor que portava un paquet molt gros i els soldats alemanys el van agafar. Quan vaig veure que estaven capficats amb aquell home, vaig baixar a poc a poc, vaig fer la volta, me'n vaig allunyar i quan ja no em veien vaig arrencar a córrer.

Per què es refereix a en Pallach com a ‘Ell’, amb majúscula?

És la persona més important de la meua vida. És per això que en lloc de dir Josep o Pallach hi poso “Ell”.

A en Pallach fer de mestre li permet escapar-se de la presó...

Ell estava en un antic convent habilitat com a presó, a Girona [1946]. Com que sabien que era

mestre i ensenyava, els guàrdies li van demanar si els podria ajudar a estudiar per poder tenir més grau. Ell va dir que sí. Com que a la presó no hi havia lloc ho feien en un bar del costat. Ell es va posar d'acord amb un amic, i un dia, quan estaven al bar fent classe, va dir que havia d'anar al vàter i ho va aprofitar per sortir per la porta del darrere. El seu amic l'estava esperant i van fugir tots dos, passant per la via del tren.

Sempre vivíeu una mica amb l'ai al cor?

Ell tenia una ordre de recerca i captura contra ell. Fins a la mort de Franco ell s'arriscava a ser agafat. Però quan Franco ja

estava a les acaballes els seus seguidors més o menys estaven pensant que això hauria de canviar de totes maneres.

Quan el 1968 fan un primer intent de tornar a Catalunya, agafen en Pallach a Roses. Per treure'l de la presó, intervé un polític socialista alemany, Hans Mätthoffer. Quan mor Pallach, el líder socialdemòcrata alemany Willy Brandt envia una nota de condol. Això fa pensar que en Pallach era una persona molt connectada...

Sí, és clar que sí. Tenia moltes relacions amb els socialistes alemanys. A França és normal tenir totes aquestes coneixences. A més, també havíem anat

Una nissaga de mestres.

Teresa Juvé té 94 anys, una vida de pel·lícula i una gran lucidesa. Instal·lada a Esclanyà (Baix Empordà), ara acaba de publicar el llibre autobiogràfic *Tu ets jo. Flaixos per al meu blog* (Metemora). Fa poc també ha publicat la novel·la *La trampa*, amb què prossegueix la seva sèrie d'obres detectivesques. Nascuda a Madrid, el seu pare era mestre. Ella i el seu marit, Josep Pallach, es van dedicar, tant a França (a l'exili, durant bona part del franquisme) com aquí, a la pedagogia. La seva filla i els besnèts han continuat la tradició familiar docent. Algun dels besnèts ja apunta maneres per dedicar-s'hi. A la solapa Teresa Juvé llueix, orgullosa, la Creu de Sant Jordi. ■ SAY-RA PINGO

alguna vegada a Alemanya. Eren unes relacions entre partits socialistes dels diferents països.

En el llibre també revela un intent d'assassinar en Pallach. És una història increïble.

Però és veritat. Aquest home el van enviar els d'aquí per matar en Pallach. Va venir un home a casa i com que ell no hi era li va començar a agafar una mica de vergonya i em va dir: "Miri, la veritat és que jo vinc per matar el seu marit. Sí, miri, porto una pistola i tinc ordre de matar-lo." "I vostè està disposat a matar-lo? Miri, doni'm la seva pistola i després en parlarem." I me la va donar. I jo li vaig dir: "Entri a

aquesta habitació, seguí." Quan va arribar el meu marit jo li vaig explicar que havia vingut per matar-lo. Ell va entrar a la sala, va estar parlant amb ell i després se'l va endur. I el va deixar anar, però amb la seguretat que no tornaria a Espanya perquè no havia fet el seu deure. Després aquell home va desaparèixer.

Aquests anys vostè és conscient que en Pallach té aquest paper referencial?

Mare de Déu... Jo era la que guardava tots els seus secrets. Jo tenia el passaport per venir a Espanya i m'encarregava de portar papers, escrits... Era la manera d'entrar en contacte

amb els d'aquí, que no solament eren els catalans. Per exemple, hi havia el nebot d'en García Lorca, en Montesinos, que formava part dels nostres contactes.

El sentit pedagògic va impregnar sempre el sentit polític d'en Pallach, oi?

Sí. El meu home sempre deia que la política era pedagogia. Era una frase seva.

Ara considera que aquest sentit pedagògic s'ha perdut una mica?

Ha existit mai? Si ell hagués viscut, sí. Però no sé si els altres s'han impregnat del que volia dir.

Vaig néixer a Madrid, però quan vaig passar a escriure en català vaig voler homenatjar el meu pare i el meu marit

Les idees socialistes i catalanistes estan a dia d'avui representades dins del PSC?

No. Perquè el meu home deia que un partit socialista a Catalunya havia de ser català. I el PSC depenia del PSOE fins fa poc. Fa poc han començat a desfer-se'n una mica.

Fa poc...

Molt poc [i riu]. El PSC d'en Pallach serien molt amics amb el PSOE, però separats. És el que ell deia.

Com es miraria la situació d'ara en Pallach? Seria federalista o independentista?

Seria federalista. Sempre n'ha estat, ja d'abans. I us diré per què. Nosaltres vam viure la Guerra Civil. I la vius com si fos una guerra en contra teu. I tu ets sol. Quan vam passar a França ens va adonar que hi havia molts dels d'Espanya que havien patit com nosaltres la guerra. Aleshores es va establir aquesta solidaritat amb ells. Ell no es podria dessolidaritzar d'aquests altres països d'Espanya. Per això ell seria federalista.

Ell era federalista quan ningú n'era...

Ningú era federalista, ningú havia pensat el federalisme. L'important és que tu vius la teva vida del lloc on ets, la teva vida de català, de castellà o de gallec, però sense dessolidaritzar-te dels altres.

Vostè també n'és?

Sí. A més, hem de reconèixer que els països federals són els que millor marxen. Suïssa té quatre llengües diferents i camina que Déu n'hi do. I Alemanya, que semblava que havia de ser destruïda perquè havia perdut la guerra, i resulta que no. I és perquè és federal.

També explica que a en Pallach li deien que no era marxista...

Sí, deien que en Pallach no era marxista. Ara veiem on ha arribat el socialisme marxista. El

Els països federals són els que millor marxen. És important no dessolidaritzar-se amb els altres

meu home deia senzillament: "Jo no sóc marxista perquè he llegit tot Marx i sé que Marx no era marxista." Marx era una altra cosa que els marxistes. I mira el marxisme de la Xina, quan ara la Xina és el país gairebé més capitalista del món. Si li expliquen al *Grand Timonier* [Mao Zedong] es mata.

Creu que el PSC d'ara ha deixat de ser el PSC que era?

Potser ha deixat una mica de ser el PSC que era, però no del tot. Jo crec que han de venir joves ben decidits a canviar-lo. Els antics no crec que canviïn gaire. Canvien una mica però es fan vells.

Si en Pallach hagués viscut, què creu que hauria fet aquells anys següents? Què somiava fer?

Doncs això, arribar a un país federal amb Espanya. Els que havíem patit la guerra no ens podíem dessolidaritzar amb els que havien patit la guerra com nosaltres. No és possible. I ara, una altra cosa és que no és pas veritat que no es pugui tocar la Constitució. Que li ho diguin a Franco. Què va fer ell, amb la Constitució?

A dia d'avui el llegat d'en Pallach és conegut? És viu?

Jo he proposat que es torni a publicar *La democràcia, per fer què?* Perquè crec que seria una bona cosa que la gent jove llegís el que es pot fer amb una democràcia.

Les opcions polítiques noves que estan sortint, amb gent jove, com ara la CUP o Podem? No em són antipàtics.

Li molesta que determinats dirigents del PSC anomenin en Pallach potser sense creure-se'l prou?

Ja sé què vol dir. L'anomenen però sense entrar-hi. I en Pallach queda com una nebulosa, quan en Pallach era un home que tenia idees. Deu ser com es parla de Jesucrist [i riu].